

Q&A - ZWERFAFVALVERGOEDINGEN VOOR GEMEENTEN EN ANDERE GEBIEDSBEHEERDERS 2024

Het platform Schouders onder Schoon verbindt organisaties die werk maken van minder zwerfafval. De online impactsessie van 11 april 2024 was speciaal voor gemeenten en andere gebiedsbeheerders die vergoedingen gaan ontvangen vanuit de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) zwerfafval: de UPV-zwerfafvalvergoeding. Hier vindt u de informatie uit die impactsessie.

INHOUD

Welke vergoedingen voor zwerfafval zijn er?	1
Zwerfafvalvergoeding 2023-2024 (laatste jaar)	1
Prullenbakvergoeding	2
UPV-zwerfafvalvergoeding (nieuw)	2
Hoe zit het met de aanvraag en verantwoording?	2
Is de vergoeding belastingplichtig?	2
Hoe ziet de jaarlijkse cyclus van de UPV-zwerfafvalvergoeding eruit?	2
Hoe hoog is de vergoeding?	3
Wat is het verschil met de zwerfafvalvergoeding van afgelopen jaren?	3
Hoe wordt de vergoeding formeel aangekondigd?	3
Hoe kan ik zorgen dat de vergoeding gebruikt wordt voor de aanpak van zwerfafval?	3
Hoe kan ik een memo maken over de ontwikkelingen rond de UPV-zwerfafvalvergoeding?	5
Wat kan ik allemaal doen in de aanpak van zwerfafval?	5
Ravijnjaar 2026	6

Welke vergoedingen voor zwerfafval zijn er?

Zwerfafvalvergoeding 2023-2024 (laatste jaar)

Dit was een vergoeding vanuit de producenten/verpakkers voor gemeenten, bestemd voor de extra aanpak van zwerfafval. Deze kwam voort uit de [Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 – KIDV](#). In die periode bedroeg de vergoeding 20 miljoen euro per jaar. Gemeenten moesten jaarlijks een aanvraag en verantwoording indienen bij Nedvang.

Voor 2023/2024 is ter afsluiting van deze vergoeding het resterend budget beschikbaar gesteld: 11 miljoen euro. Zie ook [Zwerfafvalvergoeding-23-24-.pdf \(nedvang.nl\)](#). Het uiteindelijke bedrag per inwoner dat gemeenten ontvangen is afhankelijk van het aantal gemeenten (en hun inwonertal)

waarvoor eind 2023 een aanvraag is ingediend. Wel is gesteld dat dat maximaal € 1,14 per inwoner zal bedragen. Indien alle gemeenten deze vergoeding zouden aanvragen en ontvangen, zou de vergoeding circa 65 eurocent per inwoner bedragen.

De inschrijving is per eind 2023 gesloten. Het bedrag per inwoner wordt binnenkort bekend gemaakt. Na vaststelling namens het PKO platform, waarin VNG/NVRD en Verpact overleggen, zal de uitbetaling worden ingeregeld (toegelicht tijdens de sessie door Kees van der Laan van de VNG).

Prullenbakvergoeding

Verpact (voorheen het Afvalfonds Verpakkingen) betaalt gemeenten vanaf 1 januari 2023 jaarlijks voor het aandeel verpakkingen in openbare prullenbakken. Zie ook [Vergoeding kosten verpakkingsafval in openbare prullenbakken | VNG](#).

De hoogte van de vergoeding wordt door Verpact en VNG bepaald. De vastgestelde vergoeding tot dusver:

2023: € 0,76 per inwoner

2024: € 0,94 per inwoner

Gemeenten moeten deze vergoeding zelf aanvragen ([Reminder: dien een factuur in voor de prullenbakken-vergoeding - NVRD](#)) in de WasteTool: [Registratie en vergoedingen - Nedvang, van Afval naar Grondstof](#). De vergoeding wordt uitbetaald per kwartaal. Er is geen verantwoording nodig en er is geen einddatum voor deze regeling.

UPV-zwerfafvalvergoeding (nieuw)

Producenten van kunststofproducten voor eenmalig gebruik betalen vanaf 1 januari 2023 jaarlijks mee aan de aanpak van zwerfafval ([UPV Zwerfafval - Afval Circulair](#)) door gebiedsbeheerders. Het betreft een vergoeding voor gemaakte kosten. Er is geen einddatum voor deze regeling.

Hoe zit het met de aanvraag en verantwoording?

Gebiedsbeheerders hoeven de vergoeding niet aan te vragen en hoeven ook geen aanvullende gegevens of verantwoording aan te leveren om de vergoeding te ontvangen. Zie ook [Wat betekenen de nieuwe regels voor u als gebiedsbeheerder? - Afval Circulair](#).

Is de vergoeding belastingplichtig?

Nee, deze is niet belastingplichtig.

Hoe ziet de jaarlijkse cyclus van de UPV-zwerfafvalvergoeding eruit?

- Eerste kwartaal: publicatie resultaten samenstellingsonderzoek van het zwerfafval in voorgaand jaar
- 1 juni: publicatie hoogte vergoeding, door ministerie van IenW
- Voor 1 augustus: betaling aan (nog aan te wijzen) centraal uitvoeringsorgaan
- Voor 1 november: uitkering aan gebiedsbeheerders

De vergoeding voor de kosten van 2023 wordt dus uitgekeerd voor 1 november 2024. In juni 2024 worden de hoogte van de vergoeding en de wijze van betaling bekend gemaakt.

Hoe hoog is de vergoeding?

De minister van IenW stelt jaarlijks de hoogte van de vergoeding vast, gebaseerd op samenstellingsonderzoek (jaarlijks) en kostenonderzoek (minimaal vierjaarlijks). Zie ook [Hoe wordt de vergoeding voor gebiedsbeheerders en de bijdrage van de producenten berekend? - Afval Circulair](#). Op basis hiervan heeft de NVRD een [Proefberekening vergoeding SUP in zwerfafval gepubliceerd - NVRD](#) gemaakt voor gemeenten:

Cluster 1	> 300.000 inwoners	€ 13,57 per inwoner
Cluster 2	100.000 – 300.000 inwoners	€ 3,49 per inwoner
Cluster 3	30.000 – 100.000 inwoners	€ 3,02 per inwoner
Cluster 4	< 30.000 inwoners	€ 2,74 per inwoner

Voor waterschappen wordt de bepaalde vergoeding (proefberekening: € 1,8 miljoen) verdeeld op basis van de lengte van de beheerde watergangen. Voor provincies (proefberekening € 0,7 miljoen) is dat hun oppervlak.

Let op: Aan de proefberekening kunnen geen rechten worden ontleend. De definitieve vergoeding kan hoger of lager uitvallen.

Wat is het verschil met de zwerfafvalvergoeding van afgelopen jaren?

Verschillen zijn bijvoorbeeld dat de UPV-zwerfafvalvergoeding:

- niet aangevraagd of verantwoord hoeft te worden
- wordt uitgekeerd via het Gemeentefonds
- niet gelabeld/geoormerkt is
- vooralsnog een stuk hoger wordt dan de € 1,18 per inwoner van de oude zwerfafvalvergoeding

Hoe wordt de vergoeding formeel aangekondigd?

De financiën voor nieuwe beleidstaken worden aangekondigd in [Circulaires gemeentefonds | Financiën gemeenten en provincies | Rijksoverheid.nl](#). Een voorbeeld daarvan is te vinden in [Meicirculaire gemeentefonds 2023 | Circulaire | Rijksoverheid.nl](#). In de bijlage staan de bedragen per gemeente.

Aangezien de UPV-vergoeding jaarlijks wordt herzien, is de verwachting dat deze elk jaar wordt vermeld in de circulaires. Het is nog onbekend of het een algemene uitkering of decentralisatie-uitkering is.

Hoe kan ik zorgen dat de vergoeding gebruikt wordt voor de aanpak van zwerfafval?

Als je geen actie onderneemt, belandt de ongelabelde vergoeding waarschijnlijk in de algemene middelen. Beleidsmedewerkers bij diverse gemeenten is het echter al gelukt om de vergoeding te claimen voor de (geïntensiveerde) aanpak van zwerfafval.

Hieronder staan stappen die je daartoe kunt nemen, gebaseerd op de ervaringen en tips van Tom Bouw (Eindhoven), Eefke Meijer (Amersfoort) en Jan Willem van Dalen (Steenwijkerland), en de inbreng van David Rietveld (financieel specialist VNG), Bas Peeters (NVRD) en de andere deelnemers aan de impactsessie van 11 april:

1. Informeer de wethouder over de ontwikkelingen aangaande de vergoeding (zie inhoud memo gemeente Eindhoven hieronder).
2. Attendeer de collega van Financiën/Control op de aankondiging van de vergoeding in de mei- of septembercirculaire en geef aan dat je die nodig hebt voor je zwerfafvalplan.
3. Vorm een kernteam zwerfafval, met de ambtelijke opdrachtgever en collega's van Beleid, Beheer/Uitvoering en Financiën/Control.
4. Zorg voor een breed plan van aanpak zwerfafval; een basis met extra opties voor verdere intensivering van de aanpak, inclusief planning en begroting. De (geschatte) UPV-zwerfafvalvergoeding, Prullenbakvergoeding en eventuele andere bronnen erin meenemen/benoemen. Plan bespreken met manager en wethouder voor accordering/vaststelling.
5. Lever argumentatie aan Financiën dat de vergoeding nodig en bedoeld is voor aanpak zwerfafval. Argumentatie kan betrekking hebben op leefbaarheid, klachten, moties, monitoringresultaten, gezondheid, recycling, maatschappelijke kosten en waarde van een schone leefomgeving.
6. Zodra de circulaire is geweest, maakt Financiën een voorstel (kader- of perspectiefnota) met de verschillende meldingen daarin over uitkeringen/geld die gekoppeld worden aan afdelingen, waaronder dus de UPV-zwerfafvalvergoeding gekoppeld aan de gemeentelijke aanpak van zwerfafval/plan.
7. Maak een Raadsinformatiebrief, waarin de Raad wordt geïnformeerd. Voorbeeld gemeente Amersfoort: Raadsinformatiebrief, uitvoeringsprogramma, en monitoringsrapportage van gemeente Amersfoort [Uitvoeringsprogramma Zwerfafval 2023-2024 Gemeente Amersfoort \(raadsinformatie.nl\)](https://raadsinformatie.nl).
8. Laat eventuele bijstelling van plan en begroting (naar aanleiding van vastgestelde hoogte van vergoedingen) via de wethouder in de staf goedkeuren en vastleggen in een collegebericht.
9. Zorg voor een koppeling van de UPV-zwerfafvalvergoeding aan een intern kostenplaatsnummer (specifiek voor zwerfafval). Daar komt het budget dan op te staan. En daar blijft het ook staan, ook als het niet allemaal op gaat in een kalenderjaar.

Tom Bouw, gemeente Eindhoven: *“Vergeet bij je planning niet de interne processen mee te nemen, zoals de bestuurlijke besluitvorming!”*

Jan Willem van Dalen, gemeente Steenwijkerland: *“De kosten voor zwerfafval zijn eigenlijk klein bier vergeleken met bijvoorbeeld de kosten van huishoudelijk afval. Maak het dan ook niet te groot naar de wethouder.”*

Eefke Meijer, gemeente Amersfoort: *“Voor ons zwerfafvalprogramma van 2023 hadden we deze vergoeding al meegenomen in de begroting. Nu de proefberekening hoger uitvalt, konden we ons plan voor 2024 bijstellen.”*

Hoe kan ik een memo maken over de ontwikkelingen rond de UPV-zwerfafvalvergoeding?

Tijdens de impactsessie van 11 april gaf Tom Bouw van de gemeente Eindhoven een inkijkje in de memo die hij maakte om zijn wethouder te informeren.

1. Context

- Korte schets van het 'probleem' (centrale vraag): financiële bijdrage om zwerfafval op te ruimen en te voorkomen, en waarom dit belangrijk is (denk aan relatie met opgaves waar je als gemeente voor staat, zoals opgenomen in het bestuursakkoord).
- Eerdere besluitvorming, voorbeeld: plan van aanpak/uitvoeringsagenda aanpak en preventie zwerfafval.

2. Relevante informatie

- Gevolgde aanpak tot nu toe. Welke stappen zijn er tot nu toe gezet, bijvoorbeeld aansluiten bij landelijke werkgroep zwerfafval, et cetera.
- Wat willen we bereiken: borgen zwerfafvalvergoedingen (SUP, prullenbak) voor aanpak en preventie zwerfafval. Van belang is dat middelen op de goede plek landen en niet gaan zweven.
- Wat gaan we ervoor doen. Wat zijn de bestuurlijke relevante thema's, waarom doen we het zo: wijze van aanpak. Bijvoorbeeld waarvoor vergoedingen inzetten, et cetera.
- Overige relevante aspecten zoals (onzekerheid over) hoogte, looptijd en uitkering van vergoedingen, hoe op de hoogte blijven, et cetera.

3. Financieel

- Geef aan waarvoor vergoedingen op hoofdlijn ingezet worden en hoe deze meegenomen worden in de cycli, zoals dekking reinigingskosten en extra inzet aanpak en preventie zwerfafval (waaronder gedrag & communicatie, bronaanpak, participatie, et cetera)
- Geef duidelijk aan welke kosten aan het voorstel zijn verbonden en als er kosten zijn die nog moeten worden gedekt.
- Schenk bij bovenstaande aandacht aan het verschil tussen structurele en incidentele kosten + dekking.

4. Voorstel

- Alle relevante beslispunten, denk aan: besluitvorming over hoe vergoedingen in te zetten en op welke manier de raad te betrekken/informeren (zoals via een raadsinformatiebrief).

5. Argumenten en kanttekeningen

- Beschrijf per voorstel wat de voor- en nadelen zijn (en hoe je de risico's/nadelen terugdringt). Voorbeeld van een risico: hoogte, looptijd en uitkering zijn onbekend. Maar dit is geen probleem, omdat...

Wat kan ik allemaal doen in de aanpak van zwerfafval?

Inmiddels is veel kennis verzameld over hoe zwerfafval kan worden aangepakt. Deze kennis is o.a. beschikbaar via:

- [Kennisbibliotheek - Afval Circulair](#)
- [Kenniswijzer Zwerfafval \(supportervanschoon.nl\)](#)

Hierin zitten ook voorbeeldplannen.

De basis voor een plan is uiteraard altijd een goede monitoring en analyse van de situatie.

De hoofdgroepen van maatregelen staan weergegeven in de volgende figuur:

Vanuit Rijkswaterstaat/IenW worden een nieuwsbrief en trainingen aangeboden. Ook kunnen vragen worden gesteld aan de [Helpdesk Afvalbeheer - Afval Circulair](#).

Ravijnjaar 2026

Gemeenten worden vanaf het zogenoemde *ravijnjaar* 2026 (mogelijk) geconfronteerd met een fors lagere Rijksbijdrage. Dat kan betekenen dat de UPV-zwerfafvalvergoeding door interne prioriteiten voor andere doeleinden aangesproken gaat worden. Het is dan ook zaak om met de huidige vergoedingen komende jaren te zorgen voor ingrepen/maatregelen die structureel gaan zorgen voor minder zwerfafval, zodat dan daadwerkelijk minder middelen nodig zijn om de openbare ruimte schoon te houden. Ook de andere maatregelen vanuit de [Regels over wegwerpplastic | Afval | Rijksoverheid.nl](#) en uitbreiding van statiegeld dragen daaraan bij.